

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Meditationum evangelicarum volumen tripartitum

Creidius, Hartmann

Francofurti ad Moenum, 1682

Dominica septuagesima

[urn:nbn:de:bsz:31-122776](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-122776)

runt in facies suas & timuerunt valde. Nempe vocem Dei in hac infirmitate sustinere non possumus, Exod. 20. v. 19. Si vox gratiæ ita terruit Apostolos, quomodo terrebuntur aliquando impii, cum in ira sua ipsos alloquetur, & in furore suo conturbabit illos, Psal. 2. v. 5.

2. *Ratione disparentia*, quam Christus procurat

1. *Accedendo*. Nam ipse est verus Consolator, qui confortat manus dissolutas & genua debilia roborat, Esa. 35. v. 3. 4. 5. Sed absque hoc mediatore Deus nobis est ignis consumens, Deut. 4. v. 24.

2. *Tangendo*. Nam caro ejus est vivifica

caro, Joh. 6. v. 54. & quando tangit aliquem virtutem emittit, ut docet exemplum hæmorrhœ, Marc. 5. v. 30.

3. *Alloquendo*. Nam surgite, inquit, & nolite timere. Quibus verbis omnem ex cordibus illorum metum expellit. Nam verba ejus sunt verba vitæ æternæ, Joh. 6. v. 68.

4. *Ratione consequentia*. Nam levantes oculos suos neminem viderunt nisi solum Jesum, quia in ipso solo habemus omnia & ad ipsum nos Moses, Prophetæ & Apostoli deducunt. Is enim tanquã Magister & Doctor audiendus nobis proponitur. Ergo hunc solum audire debemus, si genuini ejus discipuli esse volumus, Joh. 8. v. 31

Dominica Septuagesima.

Evangelium Matt. 20. v. 1. 16.

Postquam Deus hominem ad imaginem suam creasset, collocavit ipsum in horto Eden, ut beatam vitam viveret, Gen. 2. v. 8. sed propter peccatum ex paradiso rursus ejectus est, & collocavit Deus ante paradisum voluptatis Cherubim cum flammeo & versatili gladio ad custodiendam viam ligni vitæ, Gen. 3. v. 24. Hanc miseriam generis humani filius Dei considerans, misericordiam suam effudit quasi, & novum plantavit Paradisum, in quo succus & vigor pristinæ integritatis per ministerium verbi & Sacramentorum ad animas nostras rediret. Atque hæc est illa spiritualis vinea, ubi Deus Pater est vinitor, Deus filius vitis, Deus Spiritus Sanctus ligamen, quo palmites vitæ alligantur & fecundantur.

De hac vinea differit Christus in præsentem

pericope, quam breviter percurremus, & videbimus

- I. *Operariorum conductionem.*
- II. *Mercedis distributionem.*

J.J.

EXEGESIS.

Inter varias similitudines, quibus Ecclesia militans in his terris comparatur, non postrema est, quæ hodie Evangelio proponitur, cujus scopus est exhortatorius, ut sequamur Dei vocationem, quando nos in vineam suam vocat, nec meritis nostris confidamus, ut juvenis cap. præced. v. 20. qui sua gloriatione ansam Christo præbuerat ad hanc similitudinem, ubi potissimum consideranda nobis occurrit

I. *De vinea vocatio*, quæ est

1. *Gratuita*. Nam paterfamilias, qui est Pater

Pater cœlestis, electione & vocatione sua nos antevertit, non secundum opera nostra, sed secundum propositum & gratiam, quæ data est, nobis in Christo ante tempora secularia, 2. Tim. 1. v. 9. ipse egreditur ad nos qui stamus in foro otiosi, & non percipimus quæ sunt Spiritus Dei, 1. Cor. 2. v. 14. & operatur in nobis velle & perficere, Phil. 2. v. 13. Ergo prædicemus virtutem ejus, qui nos è tenebris vocavit in admirabilem suam lucem, 1. Pet. 2. v. 9. & studeamus electionem & vocationem nostram firmam efficere, 2. Pet. 1. v. 10.

2. *Seria.* Nam Pater familiâs exit à primo mundi manè ad extremam usque vesperam, & quotquot in foro otiosos reperit, in vineam mittit, nec quemquam absoluto quodam decreto præterit. Id quod manifestissimum argumentum est, Deum seriò velle, ut omnes omnino homines ad agnitionem veritatis perveniant, 1. Tim. 2. v. 4. Quod observandum est contra Calvinianos, qui hypocritam & bilinguem deceptorem ex Deo faciunt, qui quidem voluntate signi omnes & singulos in vineam suam vocet, quos tamen voluntate beneplaciti venire nolit. Sed obstat increpatio Patris familiâs in eos, qui stabant in foro otiosi, invehitur, v. 6. & in primis juramentum Dei, quo voluntatem suam de resipiscencia peccatoris seriam esse satis abunde testatus est, Ezech. 18. v. 23.

3. *Continua,* quæ à summo manè ad vesperam usque durat, Esa. 65. v. 2. nam sicut tribus distinctis vicibus universum genus humanum vocavit, in Adamo, post diluvium & tempore Apostolorum. Sic adhuc hodie circa vesperam mundi exit, & per ministerium verbi exhortatur mundum, ut Deo reconcilietur, 2. Cor. 5. v. 20.

II. *Laboris denominatio,* nempe in vineam vocat, ut ibi fodiendo operam suam collocent. Vinea illa est Ecclesia, Pl. 80. v. 9. Esa. 5. v. 1. & alibi passim, quæ vinea comparatur *Alij in aliud qd p vineam intelligunt. vid. 19. p. de Denariis v. 8.*

1. *Propter externam vilitatem.* Vinea nullum habet externum splendorem respectu aliorum hortorum, vitibus enim constat, quæ tam fragile lignum sunt, ut ex eo ne paxillus quidem fabricari possit, in quo dependeat quodcunque, teste, Ezech. 15. v. 3. Ita Ecclesia est pusillus grex, Jac. 12. v. 32. populus pauper & egenus, Soph. 3. v. 12. respectu cœtus impiorum, qui exaltantur & florent in hoc mundo, sicut Cedri Libani, Psal. 37. v. 35.

2. *Propter vicissitudinis conformitatem.* Vinea hyemali tempore nullius pretii æstimatur, verno autem tempore, cum gemmos protundit, pulchritudo ipsius apparer. Sic Ecclesia suas habet vicissitudines. Tempore Apostolorum præsentabat æstatem, ubi plena messis vigeat, Matth. 9. v. 37. & Evangelium fructificabat in toto mundo, Col. 1. v. 6. Tempore Patrum à puritate doctrinæ paulatim discedentium faciem autumnii præ se ferebat, ubi folia paulatim decidebant, per Pseudo-Apostolos concussa, ut Paulus, Act. 20. v. 29-30. Tempore dominantis Antichristi, quod hyemis faciem ostendebat, ubi vites sub terra latebant, & ob crebras persecutiones prodere in apricum non audebant, ut Elias tempore Jesabelis, 1. Reg. 19. v. 9. Jam tempus veris existit, ubi vinea reflorescit, & tum demum plena è virebit cum diu expectata ætas æternæ beatitudinis advenerit, quando cœlestis vinitor nos palmites transferet in terram benedictam, ubi tandem apparebit quod erimus, nempe Deo similes, 1. Joh. 3. v. 2. & communitatem.

unionem habebimus cum Patre & filio, 1. Joh. 1. v. 3.

3. *Propter laboris pluralitatem.* In vinea perpetuò laborandum, modò fodiendum, modò vites palis annectendæ, modò farræ tollenda, modò palmites impinguandi, & nisi perpetuò colatur, nihil fructus ex vinea sperari potest: Ita quoque in Ecclesia perpetua requiritur cultura, propter reliquias carnis & peccati, quæ nisi per verbum & crucem divinitus amputentur, in vitiorum labruscas facillè degenerant, Joh. 15. v. 2.

4. *Propter vitiorum diversitatem.* Sicut enim in vinea palmites quidam sunt pampinarij, quidam fructuarij: Ita in Ecclesia quidam sunt hypocritæ, quidam verè pii, qui fructum afferunt in patientia, Luc. 8. v. 15. Palmites qui in terra jacent, uvæ ad maturitatem non perducunt, proinde palis annexi in altum erigendi sunt: Ita quoque palmites spiritualis vineæ quæ sursum sunt, debent quærere, Col. 3. v. 1. adhæreant verbo Christi, quod est baculus & virga, Psal. 23. v. 4. qui enim terrena sapiunt, horum finis est interitus, & gloria ipsorum in confusione vertitur, Phil. 3. v. 19.

5. *Propter fructus suavitatem.* Ut enim vinea nobilissimos fructus producit, nempe vinum, quod Deum in sacrificiis, & homines in conviviis lætificat, Jud. 9. v. 13. sic in Ecclesia inveniuntur bona præstantissima, ut sunt justitia, pax & gaudium in Spiritu S. Rom. 14. v. 17. Inprimis verò tres insignes botros protrudit hæc vinea. Prima lætificat Deum, & est fidei firmitas, sine qua impossibile est Deo placere, Ebr. 11. v. 6. secunda exhilarat proximum, & est Christiana charitas, quæ benigna est, & malum cogitat, 1. Cor. 13. v. 4. Tertia nos ipsos lætificat, est enim conscientia tranquillitas. Justi-

ficati enim ex fide, pacem habemus apud Deum, Rom. 5. v. 1. Hæc est uva verè exhilarans, nempe juge sacrificium, Prov. 15. v. 15.

III. *Mercedis stipulatio.* Nam denarium promittit, quo non præcisè vita æterna, sed quævis compensatio pietatis & bonorum operum, sive in hac, sive in futura vita intelligitur. Hoc exinde patet, quia denarius datur etiam murmurantibus, v. 11. at nullus murmurans regnum cælorum accipit, locus enim ille omnis livoris atque turbationis expers est, ut Chrysostomus inquit.

Apparet hinc iterum magnitudo divinæ beneficentiæ. Sumus aliàs debitores Dei, ut ambulemus in sancta erga ipsum obedientia, Rom. 8. v. 12. nihilominus tamen ante debita servitia, quæ ipsi præstamus in vinea, largâ retributione ex gratia compensat, 1. Tim. 4. vers. 8. Hoc excitet nos, ut divinæ vocationi promptè obtemperemus, & in vinea Domini fideliter laboremus, unusquisque in vocatione sua. Quò pertinent dicta Scripturæ Job. 5. v. 7. Eph. 2. v. 10. Tit. 2. v. 14. 1. Cor. 6. v. 11. Gal. 5. v. 24. inprimis Joh. 5. vers. 8.

IV. *Operariorum morigeratio.* Nam

1. *Statim abeunt.* Cum primis pactus erat Pater familiæ denario, postea non meminit certæ mercedis, sed tantum, quod justum sit se daturum promittit, nihilominus abeunt, & verbis nudis confidunt operarii, cogitantes, ipsum tanquam virum ingenuum labores ex æquo remuneraturum. *Er werde als ein redlicher Mann ihres Schadens nit begehren.* O nos felices terq; quaterq; si curis omnibus sepositis in vocatione nostra ad exemplum horum mercenariorum Deo confideremus, & quod est officii nostri, sedulò tractaremus, tunc certè benedictio divina in omnibus spontè sequeretur, Psal. 127. v. 3.

2. *Est-*

Ud. Sij. de Denario vestitus.

2. *Æstum perferunt.* Nam usque ad vesperam in labore perdurant: Ita nos quoque diei pondus & æstum in vinea Domini patienter toleremus, 1. Per. 4. v. 12. non ex-eundum est ante vesperam ex quadam im-patientia, sed perseverandum. Nam qui perseverat usque ad finem salvus erit, Matth. 10. vers. 22. interim Solis æstum restingue ex fonte aquæ vivæ, quem Christus omni-bus fidelibus in Evangelio aperuit, Joh. 4. v. 14. & umbraculum quære in gratia divi-na, Psal. 91. v. 4.

De Secundo.

SEquitur pars altera, quæ mercedis di-stributionem certis quibusdam membris complectitur. Notatur enim

1. *Tempus*, quando factum sit, nimi-rum sub vespera. Confidite igitur vos mei, non semper erit tempus laboris, non sem-per durabit æstus, sed aliquando sequetur vespera, aliquando sequetur refrigerium. Interim decurrite in stadio bonorum ope-rum, 1. Cor. 9. v. 24. sub vesperam unicuique suus denarius conferetur merces vestra in cælis copiosa erit, Matt. 5. v. 12.

2. *Modus.* Solvuntur enim mercenarii

1. *Mediari per Procuratorem*, qui est filius Dei, hunc enim cælestis Paterfamili-æ constituit Dominum domus, Ebr. 3. v. 6. illi omnia in manus tradidit, Joh. 3. v. 35. & potestatem etiam dedit iudicium faci-endi, Joh. 5. v. 27.

2. *Præpostere*, incipiendo videlicet à postemis usque ad primos. Inde confirma-tur parabola scopus, quod nimirum hic non distribuatur merces meriti sed gratiæ, aliàs illi, qui per unicam duntaxat horam labo-raverant, eundem non accepissent denarium cum iis, qui pondus & æstum diei portave-

rant. Quod contra Pontificios notandum est, qui ex hac parabola varia texunt argu-menta, quod vita æterna sit merces nostro-rum operum, contra expressa Scripturæ di-cta, & inprimis illud Pauli, Rom. 6. v. 23.

3. *Congruè*, juxta pactum. Nam unus-quisque accipiebat denarium suum. Re-ctum est verbum Domini, & omnia opera ejus in veritate, Psal. 33. v. 4. non enim vult sibi serviri gratis, Pl. 61. v. 6. id quod confir-matur ex Mal. 3. v. 13. seqq.

3. *Eventus*, ubi notanda

1. *Quorundam murmuratio.* Que-oritur partim ex invidentia, dum iis, qui saltem unam horam laboraverant, invi-dent denarium, & putant, se plus acce-pturos. Quod certè Diabolicum vitium à Christianis longè abesse debet, Gal. 5. vers. 15. ubi enim zelus & contentio, ibi πᾶν φαῦλον πρᾶγμα, Jac. 3. vers. 16. Partim ex info-lentia, dum merita sua jactant, aliorum-que meritis superciliosè præferunt, quin etiam murmurant contra Patremfamili-æ, & injustitiæ ipsum acculant, quasi di-gnam ipsis mercedem non exsolverit. Talis erat Phariseus, Luc. 18. vers. 9. & Judæi, Esa. 58. vers. 3. sed damnabilis est ista jactantia. Cogitet potius quilibet Christianus, quod omnes justitiæ nostræ sunt sicut pannus menstruæ, Esa. 64. vers. 6. & si omnia fecimus, quæ præcepta sunt nobis, nihil tamen mereri possumus, sed cogimur fa-teri: Servi inutiles sumus, quod debuimus facere, fecimus, ut Christus inquit, Luc. 17. vers. 10.

2. *Patriæfamiliæ increpatio*, quæ

1. *Pactum repetit.* Amice, inquit, non facio tibi injuriam, nonne denario pa-ctus es mecum? Deus nemini quicquam debet, & si vel maximè nulla in nos conferret

K præ-

præmia, tamen injuriam nobis non faceret. Nihilominus stipulatâ manu denarium promittit omnibus, qui in vinca sua fideliter laborant, & ad vesperam usque perseverant. Hoc pactum fecit nobiscum in verbo suo, & firmiter servat, vide Lev. 26. Deut. 27. per totum.

2. *Libertatem suam asserit.* Tolle quod tuum est, inquit & abi, volo autem huic novissimo dare, sicut & tibi, aut non licet mihi facere, quod volo in rebus meis. Hinc Augustinus: Miseretur magna bonitate, obturat nulla iniquitate, ut nec liberatus de suis meritis gloriatur, & damnatus non nisi de suis meritis conqueratur. Sola enim gratia redemptos discernit à perditis, quos in unam perditionis massam concreverat ab origine ducta causa communis. Hæc est *εὐδοκία τῆς θελήματος αὐτοῦ*. Sed non assoluta, quod Calviniani intendunt, sed in Christo ordinata, Eph. 1. v. 5.

3. *Invidiam reprimat.* An oculus tuus malus est, inquit, quod ego bonus sim? quæ locutio est metonymica, quia invidia plerumq; torvo oculorum aspectu exprimitur. Deponamus igitur invidiam, sicut modò geniti infantes: 1. Pet. 2. vers. 1. & conversis de salute impetrata gratulemur exemplo Angelorum, Luc. 15. v. 10.

4. *Scopus*, qui in solidum adversus ju-

stitorios directus est, ut subiecto Christus docet epiphonemate.

Notetur igitur

1. *Conclusio*, quæ in his verbis consistit: Sic ultimi erunt primi, & primi erunt ultimi, quâ sententia Phariseos & quosvis justitiosos operum merita supersticiosè urgentes retundit. Dum enim primi esse volunt, ultimi fiunt, & è regno Dei planè excluduntur. Cæteri autem, qui à sola Dei gratia submissè pendent, primi evadunt, & salutem æternam consequuntur, ut patet etiam ex parabola Luc. 18. v. 14.

2. *Annexa ratio*, quam à diversa vocatorum & electorum sorte Christus derivat, & multi inquit, sunt vocati, pauci electi. Ubi per synecdochen vocabulum multi collectivè sumitur pro tota hominum multitudine, prout etiam usurpatur Dan. 12. v. 2. Vocatio enim ad omnes omninò homines dirigitur, Es. 65. v. 2. Prov. 1. v. 24. Matth. 23. vers. 37. Electio verò non est universalis sed particularis, propter solan incredulitatem hominum, quâ se plerique indignos faciunt vita æterna, Act. 13. v. 46.

Videamus nos, cum arcta sit via, quæ ad vitam ducit, lata verò quæ ducit ad interitum, ut per arctam portam intrare contendamus, & paucis hisce electis aggregemur, Matth. 7. v. 13. Luc. 13. v. 24.

Dominica Sexagesima.

Evangelium Luc. 8. vers. 4. 15.

DIvvs Johannes in Apoc. c. 8. vers. 13. scribit, se vidisse Angelum in cæli regione volitantem, qui voce magnâ

inclamaverit: *Væ, væ, væ*, habitantibus in terra.

Per Angelum hunc intelligi potest primariò